

het seminarium presenteert

Open Dag

Op vrijdag 18 maart aanstaande organiseert het Doopsgezind Seminarium een Open Huis, bedoeld om belangstellenden kennis te laten maken met het diverse onderzoek dat aan de VU wordt verricht. Daarnaast zal informatie beschikbaar zijn over studeren aan de VU en is er gelegenheid om docenten en studenten te ontmoeten en over hun werkzaamheden te horen.

Het Open Huis begint met een lezing door prof. dr. Erik Borgman onder de uitdagende titel '...want volgens hen had hij zijn verstand verloren' (Marcus 3,21). *Kerk als ontmaskering van het vermeend gewone*. In hoeverre kan het gewone en vanzelfsprekende in geloofsgemeenschappen in een ander licht worden geplaatst? Verder wordt informatie gegeven over de nieuwe VU-masterspecialisatie *Peace, Trauma and Religion*

(coördinator is prof. dr. Fernando Enns) en verslag worden gedaan van de in maart gehouden studentenreis naar Colombia.

Het Open Huis duurt van 14.00-16.15 uur en vindt plaats in zaal HG-06A32 van de VU, De Boelelaan 1105 te Amsterdam. Opgave vóór 15 maart: vera.kok@ads.nl

Open Colleges

'Blessed are those... whose hearts are set on a pilgrimage' of Justice and Peace

De Wereldraad van Kerken is gestart met een Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede die zeven jaar duurt. De pelgrimage is bedoeld als oproep aan allen van goede wil, zowel gelovigen als niet-gelovigen, om bij te dragen aan de opbouw van rechtvaardige vrede – in de eigen buurt, in de stad, in de maatschappij, de economie en het milieu. Want ondanks vele pogingen om vrede te stichten lijkt

de wereld geen betere plaats te worden. Nieuw inzicht leert ons dat eerst een spirituele transformatie nodig is om vrede te kunnen bereiken die gebaseerd is rechtvaardigheid en gerechtigheid. Kerkelijke en andere geloofsgemeenschappen zouden dit ter harte moeten nemen en zelf gemeenschappen van rechtvaardige vrede moeten worden.

In een serie Open Colleges worden de huidige politieke en sociale crises geanalyseerd vanuit het perspectief van spirituele transformatie. Daarbij worden geloofsgemeenschappen die op alternatieve wijze present zijn in conflictgebieden – zoals monastieke en mystieke tradities, historische vredeskerken, vernieuwingsbewegingen etc. – nader onderzocht. Wat zijn hun spirituele wortels, hun theologisch-ethische en sociale achtergronden? Wat drijft hen, wat zijn hun doelen? En wat is hun – potentiële – impact?

data & onderwerpen

Open colleges

> **dinsdag 5 april** *The Pilgrimage of Justice and Peace of the World Council of Churches – from the perspective of a Peace Church* • prof. dr. Fernando Enns

> **dinsdag 12 april** *'Kom, laat ons wandelen in het licht van de Heer.' (Jesaja 2:5) Leven in een gemeenschap van gerechtigheid als bron voor vrede* • dr. Christiane Karrer

> **dinsdag 19 april** *'I am not going anywhere': Why in case of danger the place on which you are standing can be holy ground* • prof. dr. Erik Borgman

> **donderdag 28 april** *'Take the narrow path...'* *Is there a theology of peace in Eastern Orthodoxy?* • prof. dr. Alfons Brüning

> **dinsdag 3 mei** *Diaspora as calling. Reading John Howard Yoder as a minority people* • dr. Daniel Drost

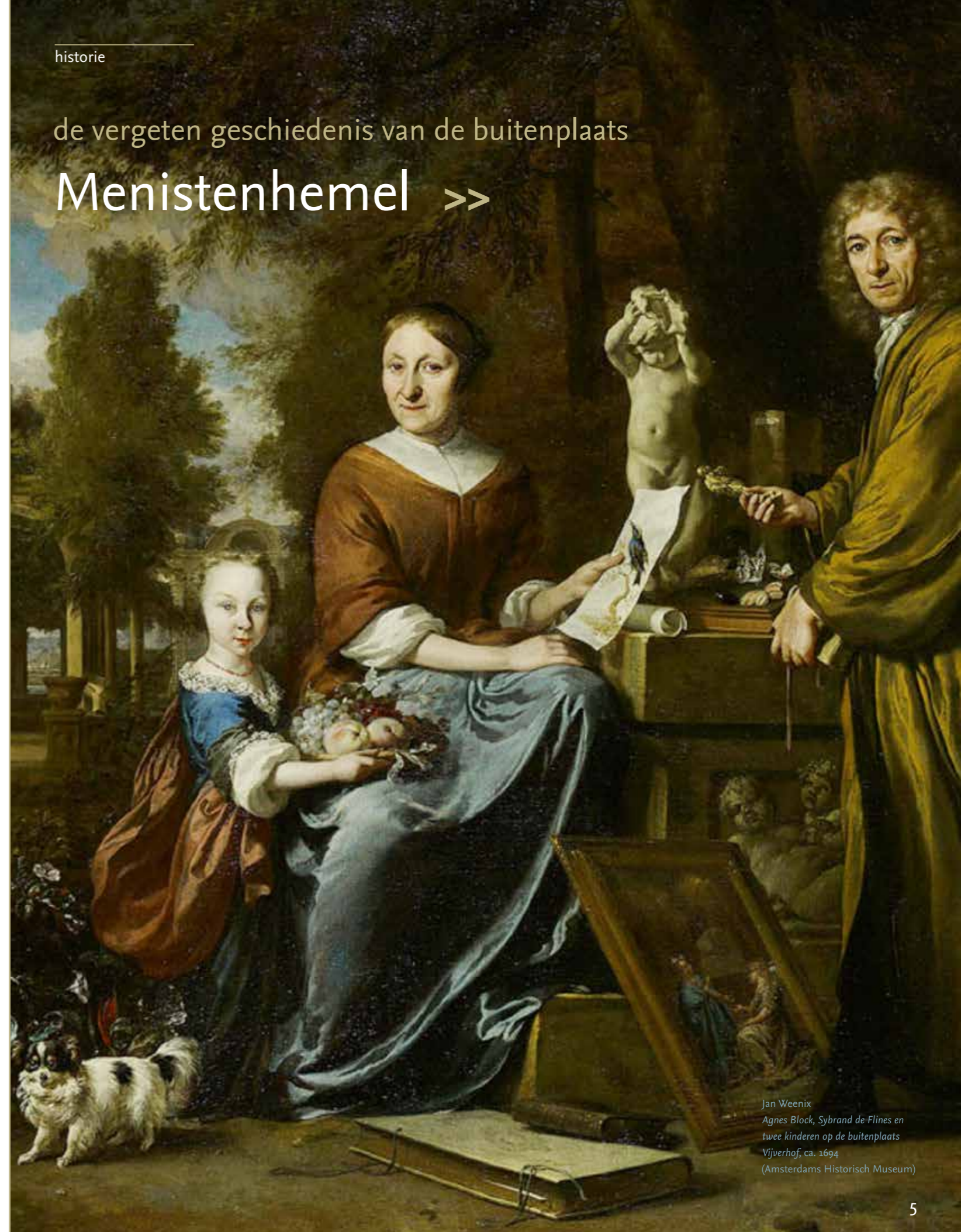
> **dinsdag 10 mei** *Islam, Otherness and Just Peace* • dr. Yaser Ellethy

De Open Colleges worden georganiseerd door het Amsterdam Center for Religion, Peace & Justice Studies, geïnitieerd door en verbonden aan het Doopsgezind Seminarium en de VU-faculteit Godgeleerdheid. De voertaal is Engels, met uitzondering van 12 april (Nederlands).

Meer informatie over deze en andere activiteiten is te vinden op www.seminarium.doopsgezind.nl

de vergeten geschiedenis van de buitenplaats

Menistenhemel >>

Jan Weenix
Agnes Block, Sybrand de Flines en
twee kinderen op de buitenplaats
Vijverhof, ca. 1694
(Amsterdams Historisch Museum)

‘Ik maak hier de seizoenswisselingen mee en geniet intens van de steeds wisselende natuur’

‘Het is uit onze geschiedenis verdwenen. We leren er niet meer over, terwijl toch een groot deel van het voorjaars- en zomerse leven zich vanaf de 17e tot in de 20e eeuw op buitenplaatsen afspeelde.’ Dat stelt kunsthistoricus René Dessing.

tekst Kalle Brüsewitz

Dessing is directeur van de Stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen (SKBL). Tussen 1640 en pakweg 1920 bracht bijna iedere rijke familie de zomer door op een buitenplaats. Volgens de overlevering zijn er door de eeuwen heen mogelijk wel zesduizend van zulke buitens in ons land geweest. Een stukje vergeten geschiedenis met een duidelijk doopsgezind randje.

Wat is een buitenplaats?

‘Een buitenplaats is een plek waar rijke stedelingen van april tot half oktober hun zomers doorbrachten. Het geld dat in de stad was verdiend, werd aan een mooi buitenhuis met bijbehorend park besteed. Het moest een plek zijn waar de eigenaren zich konden ontspannen en geen last hadden van de stank en geluidsoverlast in de stad. Het was ook de plek waar zij zich uitleefden in liefhebberijen zoals het beoefenen van muziek of poëzie, of bezig waren met botanie, architectuur of tuinarchitectuur.’

Het was dus meer dan alleen een buitenhuisje?

‘Het huis en de tuin vormden een eenheid waarin schoonheid en harmonie centraal stonden. In feite werd geen enkele boom zomaar geplant. Er was een ontwerp, vaak door de eigenaar zelf bedacht. Ik woon nu zelf geruime tijd op een buitenplaats en ben dit gaan begrijpen.’

Hoe is het om op zo'n buitenplaats te wonen?

‘Huis te Manpad dateert uit 1632 en is één van de 552 buitenplaatsen die ons land nog telt. Ik vind het niet

alleen fraai, maar er te mogen wonen ook waardevol. Daardoor besef ik goed hoe het leven op een buitenplaats moet zijn geweest. Ik maak hier de seizoenswisselingen mee en geniet intens van de steeds wisselende natuur. Ik ben dan ook gaan begrijpen waarom stedelingen in het verleden hier hun rust en heil zochten en genoten van immateriële waarden. In de stad gaan de seizoenen volledig aan je voorbij. Op het Manpad is de natuur altijd zeer aanwezig. Ook ben ik hier gevoelig geworden voor de rol die buitenplaatsen in onze geschiedenis hebben gespeeld. Dit huis dateert uit 1632 en na 1721 is er nog maar weinig veranderd. In dat jaar ging alles op de schop en kreeg het haar huidige vorm. Ik voel mij verbonden met de geschiedenis van deze plaats. Dit huis is bovendien ouder dan veel huizen aan de Amsterdamse grachten. Ook het park is oud. Dat zo weinig Nederlanders deze geschiedenis kennen, vind ik jammer.’

Hoe komt dat?

‘Gedeeltelijk omdat het vooral het verhaal van de elite is. Dat was – en is – een gesloten gemeenschap en daarom geen onderdeel van het collectieve geheugen. Wat ook een rol speelt, is dat de band van de stedeling met het platteland tot in de 19e eeuw heel natuurlijk en hecht was. Daarna werd die band losgelaten. Ineens was het platteland geen onderdeel meer van het stedelijk leven. Steden zijn vergeten dat er ooit een hechte verbintenis was tussen stad en land.’

Wat is er gebeurd met al die buitenplaatsen?

‘Veel buitenplaatsen zijn gesloopt of opgegaan in stedelijke uitbreidingen of infrastructurele veranderingen. Ze werden omgebouwd tot begraafplaats, stadspark, noem maar op. Ook werden ze gesloopt omdat de eigenaren

ze zich niet meer konden veroorloven. Gelukkig is er ook het nodige bewaard gebleven, vooral in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland. Dat moeten we koesteren.’

Er waren ook gefortuneerde doopsgezinden met buitenplaatsen. Wat is daarvan bekend?

‘De veronderstelling dat er veel doopsgezinden zijn geweest met uitzonderlijk rijke buitenplaatsen, is wat kort door de bocht. Ik denk dat daar meer onderzoek naar verricht moet worden. Maar bij het schrijven van mijn boeken en uit ander onderzoek is mij wel gebleken dat er een verhaal te vertellen valt over uitzonderlijke buitenplaatsen en hun doopsgezinde eigenaren. Zo was de inmiddels verdwenen buitenplaats Vijverhof van Agneta Block destijds beroemd vanwege de grote botanische collectie en de vele tropische vogels. De buitenplaats lag aan de Vecht en vormde een onderdeel van de zogenaamde Menistenhemel.’

Vanwege het vele natuurschoon?

‘Ook. Maar ik vermoed dat er ook geloofsredenen achter de naam schuilgaan. Gods scheppingskracht uit zich immers in de schoonheid van de natuur. Hadden deze buitenplaatsen daarom vaak mooiere en rijke tuinen en vormen?’

Is dat typisch doopsgezind?

‘Nee. Het zien van Gods werken in de natuur is niet exclusief doopsgezind, maar dat doopsgezinden zich meer inspanden om de schoonheid van de schepping

zichtbaar te maken, is wel iets dat hun wellicht eigen was. Iets van die verbondenheid met, of dat ontzag voor de natuur, is nog zichtbaar bij de Amish, bij wie ik ooit enige tijd doorbracht. Een ander interessant feit is dat het in de 19e eeuw voor doopsgezinde artsen en dominees verplicht was om landbouwlessen te volgen, want in de natuur manifesteerde Gods hand zich het duidelijkst. Die praktijk ging overigens door tot na 1850. Meer specifiek doopsgezind is de betekenis van de poort. Mij is opgevallen dat op veel schilderijen en prenten van doopsgezinde buitenplaatsen een poort voorkomt. Dat is een interessant gegeven. Er zijn doopsgezinde bronnen die de poort van de buitenplaats vergelijken met de toegang tot de hemel. Dat alles voedt het vermoeden dat er op buitenplaatsen van doopsgezinden het een en ander te beleven en te leren valt.’ <<<

René Dessing spreekt over doopsgezinde buitenplaatsen op de voorjaarsbijeenkomst van de Doopsgezinde Historische Kring. 19 maart | doopsgezinde kerk te Haarlem | www.dhkonline.nl

Stichting Nederlandse Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen (SKBL) is in februari 2014 opgericht. Er is bewust voor gekozen om de drie verschillende erfgoedgroepen (kastelen, buitenplaatsen en landgoederen) in één landelijk verband te presenteren. Immers, voor velen zijn de verschillen tussen deze begrippen onbekend of irrelevant. SKBL streeft ernaar om, samen met andere cultuurgroene erfgoed initiatieven, meer mensen blijvend te interesseren en enthousiasmeren voor dit erfgoed. Zo levert SKBL haar bijdrage aan hun instandhouding en behoud. Voor meer informatie en een overzicht van alle Nederlandse kastelen, landgoederen en buitenplaatsen kunt u terecht op www.skbl.nl